

Opava 28.5.2013
čj. SRS 030119/2013

Oblastní odbor SRS
Jaselská 552/16
746 82 Opava

Zpráva č. 9 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 20.5.–26.5.2013

1. Počasí

Počasí v minulém týdnu bylo spíše aprílové, velmi proměnlivé, od skoro jasného až po zatažené s přeháňkami, místy i bouřkami a dosti chladné. Nejteplejším dnem bylo pondělí, kdy za skoro jasného počasí a silného jihovýchodního větru odpolední teploty vystoupily ještě na 20 °C. Postupně se ochlazovalo a ve čtvrtek a v pátek nejvyšší teploty vystoupily pouze na 11–13 °C. Rovněž ranní minima byla velmi nízká, mimo pondělí vždy pod 10 °C a v neděli většinou pouze 4 °C. Srážky byly téměř výhradně ve formě různě intenzivních dešťových přeháněk, ale místy se objevily i kroupy a v Jeseníkách i sněhové vločky.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po lokálních intenzivních srážkách nebo kroupách bylo místy zaznamenáno poškození porostů cukrovky nebo plůdků ovocných dřevin. Postupně se zvyšuje napadení houbovými chorobami zejména u obilnin a ovocných dřevin, ze škůdců začínají být aktuální výskyty mšic nebo mandelinky bramborové.

OBILNINY

Většina porostů ozimů i jařin je vzrůstově i vývojově vyrovnaná, v dobrém zdravotním stavu. V lokalitách s intenzivnějšími přeháňkami začínají místy poléhat zejména ozimé ječmeny, u jarních ječmenů dochází k silnému žloutnutí důsledkem přemokření půdy.

PŠENICE OZIMÁ (RF 32–59 BBCH, fáze 2. kolénka až konec metání)

Střední výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** zaznamenali v okresech Jeseník (Bernartice) a Olomouc (Myslechovice).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Lokální střední výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella rgaminicola*)** zaznamenali v okrese Karviná (Starý Bohumín). V okrese Olomouc (Blatec) zaznamenali 16.5. první výskyt této choroby.

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra. **Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.**

První výskyty **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byly pozorovány 20.5. v okrese Opava (Opava-předměstí) a 23.5. v okrese Jeseník (Velká Kraš). Uvedený výskyt v okrese Opava je hodnocen jako silný.

Sledování pyrenoforové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra. **Ošetří se porosty s 5 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.**

První výskyty **mšice střemchové (*Rhopalosiphum padi*)** v porostech ozimých pšenic byly zjištěny v okresech Přerov (Radslavice, 21.5.) a Šumperk (Lesnice, 22.5), první výskyt **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** v okresech Přerov (Radslavice, 21.5.).

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a začátku zrání (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

První výskyty larev **kohoutků (*Oulema* spp.)** hlásili 21.5. z okresu Opava (Kylešovice), 22.5. z okresu Šumperk (Lesnice, Rovensko) a 23.5. z okresu Jeseník (Javorník-Ves, Velká Kraš). V okrese Opava (Kylešovice) zaznamenali silný výskyt imag **kohoutka černého (*Oulema melanopus*)**.

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot $SET_{6,0}$ 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení $SET_{6,0}$ 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylíhlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vylíhlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylíhlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

JEČMEN OZIMÝ (RF 34–61 BBCH, fáze 4. kolénka až počátek květu)

Porosty jsou většinou vyrovnané, v dobrém zdravotním stavu, v lokalitách s intenzivními přeháňkami místy polehlé. Výskyty chorob jsou většinou nevýznamné. Výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** jsou postupně překrývány příznaky polní rezistence.

Střední výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** zaznamenali lokálně v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

První výskyt **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** v ozimém ječmeni zaznamenali v okrese Frýdek-Místek (Skalice) 22.5.

Monitoring a indikace ošetření mšic viz pšenice ozimá.

JEČMEN JARNÍ (RF 21–32 BBCH, počátek odnožování až fáze 2. kolénka)

Silné žloutnutí některých porostů jarního ječmene v důsledku podmáčení následkem intenzivních srážek pozorovali zejména na Karvinsku a Prostějovsku.

Střední výskyt **sítovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl zjištěn v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování sítovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

První výskyt příznaků **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** byl pozorován 21.5. v okrese Přerov (Rokytnice).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

První výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly pozorovány v okresech Olomouc (Litovel) a Prostějov (Němčice nad Hanou) 17.5. Výskyty v okresech Nový Jičín (Sedlnice) a Přerov (Rokytnice) jsou lokálně střední, v okresech Bruntál (Úvalno) a Karviná (Starý Bohumín) až silné.

Pozorování padlí ječmene se provádí v plném odnožování (25 BBCH), při objevení druhého kolénka (32 BBCH) a na začátku metání (49–51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož.

Ošetří se porosty, u nichž je při prvních dvou pozorováních padlím ječmene napadeno 10 a více % rostlin (25 BBCH) nebo odnoží (32 BBCH), případně při indexu napadení horních dvou listových pater 40 a více % na začátku metání.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 13–33 BBCH, 3. list vyvinutý až 3. internodium viditelné)

První výskyt **kyjatek hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** zjistili v okrese Prostějov (Bedihošť) 20.5.

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65–71 BBCH, plný květ až asi 10 % šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Výskyty houbových chorob, ale i většiny škůdců, jsou v současné době slabé.

První výskyt larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** byl pozorován 21.5. také v okrese Opava (Třebom). V okrese Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves) je výskyt imag hodnocen ojedinele jako silný, a to zejména na okrajích porostů.

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vyvíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK SETÝ (RF 24–35 BBCH, fáze třetího a čtvrtého pravého listu až fáze růžice)

První výskyt plísně máku (*Peronospora arborescens*) zaznamenali v okrese Prostějov (Brodek u Prostějova, Želeč) 21.5.

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

Střední výskyt mšice makové (*Aphis fabae*) v porostech máku zjistili v okrese Ostrava (Vratimov).

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 25–39 BBCH, objevení se dalších stonků až konec prodlužovacího růstu)

K lokálnímu popálení porostů po aplikaci herbicidů došlo v okrese Opava (Jamnice, Milostovice, Otice).

Střední výskyt imag mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*) byl zaznamenán v okrese Přerov (Osek nad Bečvou). První výskyt imag byl hlášený z okresu Šumperk (Mohelnice) 20.5., v okrese Jeseník (Javorník-Ves) 23.5. zaznamenali už první vajíčka.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 15–23 BBCH, 5 až 6 listů vyvinuto)

Poškození porostu kroupami zaznamenali v okrese Prostějov (Hrubčice).

Přelet okřídlených samiček mšice makové (*Aphis fabae*) ze zimních hostitelů do porostů řepy a máku pokračuje, na některých lokalitách v okresech Frýdek-Místek (Staříč), Karviná (Starý Bohumín), Olomouc (Litovel, Nemilany) a Prostějov (Čehovice) je možné přelet považovat za ukončený. První výskyty okřídlených samiček v porostech cukrovky pozorovali 20.5. v okrese Opava (Opava-předměstí) a 21.5. v okrese Olomouc (Drahanovice).

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

První výskyty vajíček květilky řepné (*Pegomyia hyoscyami*) zaznamenali 21.5. v okrese Olomouc (Drahanovice).

Ochranu proti larvám květilky řepné dnes většinou představuje insekticidní moření osiva.

CHMEL (RF 26–33 BBA, 6. pár vedlejších výhonů viditelný až rostliny dosáhly 30 % výšky drátu)

Ve chmelnicích stále probíhá zavádění výhonů na drátky a první oborávka chmele.

První výskyt plísně chmele (*Pseudoperonospora humuli*) byl zjištěn v okrese Přerov (Prosenice) 21.5.

Přelet **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)** ze zimních hostitelů pokračuje. První výskyt okřídlených samic na rostlinách chmele zaznamenali 17.5. také v okrese Olomouc (Velká Bystřice).

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Jsou zjišťovány první slabé výskyty strupovitosti na listech jabloní a hrušní.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 67–62 BBCH, vadnutí květů až velikost plodu do 20 mm)

Výskyt **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** na náchylných odrůdách v okresech Jeseník (Javorník-Město), Karviná (Nový Bohumín) a Prostějov (Dětkovice) je lokálně až střední. První výskyt byl zaznamenán 22.5. v okrese Šumperk (Lesnice, Mohelnice).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

První slabé příznaky napadení **strupovitostí jabloně (*Venturia inaequalis*)** hlásili 24.5. z okresů Opava (Malé Hoštice) a Prostějov (Dětkovice).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Střední výskyty samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** byly zaznamenány odchycem do feromonových lapáků v okresech Karviná (Nový Bohumín), Nový Jičín (Štramberk) a Olomouc (Vilémov), silný v okrese Nový Jičín (Příbor). První výskyty byly pozorovány 20.5. v okrese Jeseník (Javorník-Město), 21.5. v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice) a Prostějov (Dětkovice).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Střední výskyt **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** byl zachycen feromonovými lapáky v okrese Nový Jičín (Štramberk).

Přílet samců obalečů se sledují dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

V okrese Olomouc (Vilémov) zaznamenali střední nálet samců **podkopníčka spirálového (*Leucoptera malifoliella*)** do feromonových lapáků. V okrese Prostějov (Dětkovice) jsou zjišťována už vajíčka a miny v listech.

Pozorování ve feromonových lapácích se provádí jednou týdně od 15. dubna do 15. září.

Škodlivý výskyt může nastat při náletu průměrně 3 a více samců na jeden feromonový lapák za jeden den. Letová vlna signalizuje pouze termín ošetření, pro indikaci ochrany je od druhé generace rozhodující počet min, který by neměl překročit 2 miny na list.

Peckoviny

SLIVOŇ (RF 69–72 BBCH, konec kvetení až velikost plodu do 20 mm)

Silné poškození plůdků housenicemi **pílatky švestkové (*Hoplocampa minuta*)** a **pílatky žluté (*Hoplocampa flava*)** pozorovali v okrese Olomouc (Náměšť na Hané).

Imaga pílatek se sledují dvakrát týdně od začátku kvetení, fáze 61 BBCH, a po zjištění prvních imag denně do konce kvetení, fáze 67 BBCH, na 3 bílých lepových deskách. Výskyt vajíček se sleduje jednorázově na konci kvetení, fáze 67 BBCH, ve 100 nejvyvinutějších středových květech ze 100 květních růžic.

Optimální termín ochrany je při začátku líhnutí housenic, tj. při zjištění vajíček se dvěma červenými skvrnkami. Ošetří se sady, které v průměru vykazují napadení květů 5 a více %.

V uplynulém týdnu lokálně vrcholily letové vlny **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)**. Silné výskyty zaznamenali odchylem samců do feromonových lapáků v okresech Karviná (Nový Bohumín), Nový Jičín (Příbor, Štramberk) a Přerov (Osek nad Bečvou), střední výskyty v okresech Bruntál (Krnov-Horní Předměstí) a Olomouc (Unčovice). *Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.*

Ochrana proti současné, tj. první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek